

Hakkuuohjelma v. 1944—45.

I. Yleistä.

Hankittuaan selvityksen alkavan hankintakauden työvoimansaanti- ja kuljetusmahdollisuuksista sekä ottamalla huomioon päättäneen hakkuukauden työsaavutukset, kansanhuoltoministeriö vahvistaa v. 1944—45 hankintatavoitteeksi 24.0 milj. k-m³. Liitteessä 1 olevista taulukoista selviää uusi hankintaohjelma yksityiskohdin. Eri omistajaryhmille tavoitetta määrättäessä on laskelmien perustaksi otettu ns. metsänhoidollinen hakkuumäärä, metsien sijainti kuljetusmahdollisuuksiin katsottuna sekä muut asiaan vaikuttavat tekijät. Kun tavoitteen oikeudenmukaisesta jakamisesta voidaan lopullisesti päättää vasta sitten kun hakkuualueet on määrätty ja niillä olevien metsälöiden omistussuhteet selvitetty, ei tavoitteiden jakoa omistajaryhmittäin ole pidettävä

lopullisena. Lopullisen jaon vahvistaa kansanhuoltoministeriö saatuaan mainitut selvitykset.

Koska sodan jatkuessa kivihiilen ja koksin saanti maahamme voi nykyisestään huomattavasti vaikeutua, on polttopuun osuutta hakkuuohjelmassa lisätty ja samalla määrätty kunkin metsänhoitolautakunnan alueelle se *vähin polttopuumäärä*, mikä yleiseen kulutukseen on ainakin toimitettava. Mikäli metsänomistajalla ei ole riittävissä määrin varsinaista polttopuumetsää, on hänellä oikeus täyttää puuttuva määrä polttopuutavoitteestaan allamainitun suhteen mukaan kuusi- tai mäntypaperipuulla. Muutenkin ovat eri puutavaralajit hankintaohjelman puitteissa, kuten edellisenäkin hakkuukautena, keskenään vaihtoehtoisia seuraavien suhdelukujen mukaan:

	= 1	m ³	polttopuuta.
	= 1.0	m ³	paperipuuta tai kaivospölkkyä.
1 luovutus-m ³	= 20	kj	järeätä puuta tai puutavaraa, joka myydään kj-kaupalla.
	= 0.5	m ³	kantotervaksia.
	= 4	kpl.	ratapölkkyjä.

II. Hankinta-alue:

Silmälläpitäen autokuljetusmahdollisuuksien pienentymistä, hevosajomatkojen lyhentämistä ja työvoiman säästöä uittotöissä, on pakko entisestään supistaa sitä aluetta, josta puutavaraa saadaan hankkia. Hvosajomatkat on yleensä supistettava niin, että *keskimääräinen ajomatka* uitto- ja proomukelpoisille väylille, rautateille sekä niille maanteille, joilla autonkuljetus tulee sallittavaksi, tulee olemaan noin 3—4 km. Tästä on oikeus tehdä poikkeuksia vain, mikäli metsänhoitolautakunta yhteisymmärryksessä metsäpiirin johdon kanssa katsoo painavien

paikallisläkökohtien sitä vaativan. Ajettaessa polttopuuta suoraan kulutuskeskisiin, voi pitkäähkökin hevosajomatka tulla kysymykseen. Edellämainitun hankinta-alueen ulkopuolelle jääviä paikallisia kuluttajia varten (kirkonkylät, kunnalliskodit, kansakoulut, meijerit ym. paikallinen teollisuus, hiiltämöt, pilketehtaat j. n. e.) on varattava oma hankinta-alue näiden välittömästä ympäristöstä noudattamalla mainittuja ajomatkan rajoituksia.

Polttopuuhakkuut on ehdottomasti sijoitettava hankinta-alueella sellaisten kaukokuljetusreittien varten, että polttopuut

varmasti saadaan käytettävissä olevilla kulkuvälineillä kulutuspaikoille. Muulle alueelle määrätään polttopuuhakkuita vain sen verran kuin paikallinen kulutus välttämättä vaatii. Hiiltäminen on mahdollisuuksien mukaan keskitettävä hankinta-alueen ulkopuolella tapahtuvaksi.

Koska olosuhteet eri osissa maata, erikoisesti metsä- ja viljelysvoittoisten alueiden kesken, huomattavasti eroavat mm. käytettävissä olevaan hevosmäärään nähden, voi hankinta-alueita koskeva lopullinen ratkaisu muodostua metsäpiirin johdon ja metsänhoitolautakunnan yhteisen harkinnan nojalla jossain määrin erilaisiksi.

III. Metsäpiirin johdon tehtävät:

- 1) Määriteltävä:
 - a) ne uittoväylät tai väylän osat ja proomukelpoiset vesistöt, joiden varten tai rannoille puutavaraa ei saa hankkia,
 - b) paljonko kussakin kunnassa saadaan puutavaraa korkeintaan hankkia maanteiden varsille autoilla kuljetettavaksi ja mitkä maantiet tai niiden osat tällöin tulevat kysymykseen.
- 2) Yhteistoiminnassa metsänhoitolautakunnan kanssa suoritettava kohdassa 1) sekä alussa mainittujen yleisten periaatteiden mukaisesti niiden alueiden määrittely, joille puutavaran hankinta kunnassa on keskitettävä.

3) Tehtävä ehdotus metsänhoitolautakunnalle sen alueelle vahvistetun hankintatavoitteen jaosta eri kuntien kesken. Tässä tehtävässä on otettava huomioon paitsi hankintaan suunnitellun alueen pinta-ala myös kunnassa käytettävissä oleva työvoima, metsien laatu ja puuvarat, edellisenä hankintakautena saavutetut tulokset ym. asiaan vaikuttavat tekijät.

IV. Metsänhoitokautakunnan tehtävät:

- 1) Suoritettava yhteistoiminnassa metsäpiirin johdon kanssa yllä kohdassa 2) määrätty tehtävä.
- 2) Laadittava luettelo asetettavista jakotoimikunnista ja toimikuntien puheenjohtajien piireistä sekä lähetettävä se ao. metsänhoito-yhdistysten liitolle tai missä sellaista ei ole maataloustuottajain keskusliitolle, puunjalostusteollisuuden keskusliitolle sekä ao. metsähallinnon piirikuntakontto-

rille. Kunnassa, jossa puutavaraa hankitaan ainoastaan paikalliskulutusta varten, voidaan jakotoimikunta kuitenkin jättää asettamatta, jolloin sille uskotut tehtävät jäävät metsänhoitolautakunnan hoidettaviksi.

3) Huolehdittava siitä, että jakotoimikunnat asetetaan tehtäviinsä.

4) Valvottava, että jakotoimikunnan puheenjohtaja ajoissa hankkii metsänhoitolautakunnan antamien ohjeiden mukaan kaikki jakotoimikunnan työlle tarpeelliset tiedot, kuten kartat, tilaluettelot j. n. e. Tässä yhteydessä ehkä tarvittavien taloudellisten tai pitäjien karttojen hankinnassa voivat metsänhoitolautakunnat kääntyä kansanhuoltoministeriön puoleen.

5) Kehoitettava jakotoimikuntia selvittämään tilaluettelon muodossa hankintaan suunnitellulla alueella sijaitsevat metsälöt sekä niiden hankinta-alueiksi soveltuvat pinta-alat.

6) Saatuaan johtokuntien laatimat luettelot, pyydettyä metsäpiirin johtoa tai johtoja tekemään ehdotuksen kansanhuoltoministeriön metsänhoitolautakunnalle vahvistaman hankintatavoitteen jakamisesta kunnittain ja omistajaryhmittäin.

7) Tarkistettava metsäpiirin johdon ehdotus ja sen nojalla tehtävä omistajaryhmittäinen yhteenveto metsänhoitolautakunnan alueen hankintatavoitteista sekä lähetettävä se kansanhuoltoministeriön vahvistettavaksi.

8) Kansanhuoltoministeriön vahvistettua lopullisesti tavoitteet, kehoitettava jakotoimikuntia tekemään metsälöittäiset jakoehdotukset.

9) Valvottava jakotoimikuntien työskentelyä.

10) lähetettävä kansanhuoltoministeriölle valtion metsien hakkuiden sijoitus.

11) Vahvistettava muiden kuin valtion metsien hakkuusuudet eri metsälöille ja tiedoitettava ne luovutusvelvollisille kansanhuoltoministeriön hyväksymää mallia olevilla virkapostikorteilla.

V. Jakotoimikunta:

a) *Kokoonpano:*

Jakotoimikunnan jäsenet ovat:

1) Ao. metsätaloudenneuvoja tai muu metsänhoitolautakunnan määräämä ammattimies koollekutsujana ja puheenjohtajana.

2) Kunnan metsätyöpäällikkö.

3) Maatalousmetsätalouden edustaja, jonka valitsee metsänhoitoyhdistysten liitto tai, missä sellaista ei ole, Maataloustuottajain Keskusliitto.

4) Yhtiöiden metsien tai, missä niitä ei ole, puutavaran ostajain edustaja, jonka valitsee Suomen Puunjalostusteollisuuden Keskusliitto.

5) Metsähallituksen ja muiden valtion metsien edustaja niihin kuntiin, joissa valtion metsiä on, edustajan asettaa metsähallinnon piirikuntakonttori.

b) Kokouspalkkiot:

Palkkiota jakotoimikunnan kokoukseen osallistumisesta suorittaa metsänhoitolautakunta vain sellaiselle jäsenelle, joka ei toimensa puolesta ole määrätty jakotoimikunnan jäseneksi. Palkkioksi on ministeriö vahvistanut mk 100:— kokouspäivältä. *Mitään matkarakoja ei ministeriö maksa.* Tilitykset tilitositteineen kokouspalkkiosta on lähetettävä kansanhuoltoministeriöön viimeistään ensi elokuun kuluessa.

c) Tehtävät:

1) Toimikunnan on metsänhoitolautakunnalle selvitettävä yksityiskohtaisen tilaluettelon muodossa ne metsälöt tai niiden osat, joilta hankinnat määrätään suoritettaviksi sekä edelleen niiden omistajat ja niiden viljelys- ja metsäpinta-alat. Tätä työtä varten toimikunnan puheenjohtajan on metsänhoitolautakunnalta, kuntien toimistoista, metsänhoitoyhdistyksiltä ym. lähteistä hankittava käytettäväksi kaikki asiaa valaiseva aineisto karttojen, tilaluetteloiden j. n. e. muodossa. Vasta tämän aineiston käsillä ollessa on syytä kutsua toimikunta koolle. Tässä yhteydessä ehkä tarvittavien taloudellisten tai pitäjien karttojen hankinnassa voivat puheenjohtajat kääntyä metsänhoitolautakunnan puoleen.

2) Hankintatavoitteen jakoa varten metsälöt ryhmitetään seuraavasti:

A. Maatilametsät, jotka jaetaan:

a) varsinaiset maatilametsät,

b) metsät, joihin ei liity maataloutta.

B. Yhtiöiden ja niihin verrattavat säätiöiden yms. metsät.

C. Kuntien ja seurakuntien metsät.

D. Valtion metsät.

3) Hankintatavoitteen jaossa eri omistajaryhmien ja metsälöiden kesken on meneteltävä seuraavasti:

a) Ensin suoritetaan kotitarvekäytöstä aiheutuva hakkuupinta-alan vähennys käytäen ohjeena liitettä 2. Maatalouksien osalta vähennys tapahtuu yhteissummana, joka saadaan, kun hankintavyöhykkeelle sattuvien tilojen lukumäärä kerrotaan vyöhykkeen tilojen keskimääräistä viljelyspinta-alaa edustavalla kotikäyttöhehtaari-määrällä. Muiden omistajaryhmien kotikäyttö sensijaan on arvosteltava tila tilalta ja näin saadut summat vähennetään alkuperäisistä pinta-aloista.

b) Täten syntyvää uutta pinta-alaa kutsutaan *myyntipinta-alaksi*.

c) Myyntipinta-alat kerrotaan kertoimilla:

varsinaiset maatilametsät, 1.0,

metsälöt, joihin ei liity maataloutta, 1.5, kuntien ja seurakuntien metsät 1.5,

yhtiöiden ja niihin verrattavien säätiöiden yms. metsät 1.5 sekä

valtion metsät 2.

d) *Tämä on ns. korjattu myyntipinta-ala.*

e) Jakamalla kuntaan vahvistettu tavoite viimeksi mainitulla pinta-alalla, saadaan perustavoite *korjattua pinta-alan hehtaaria kohti*.

f) Kertomalla korjattu myyntipinta-ala e) mainitulla hehtaaritavoitteella, saadaan lopullisesti hankintatavoitteiden *kokonais-määrä luovutuskuntiometreissä* eri omistajaryhmittäin.

g) Tavoite hankintavyöhykkeelle sattuvaa myyntipinta-alaa kohti omistajaryhmittäin saadaan sitten kertomalla perustavoite korjattua pinta-alahehtaaria kohti edellä mainituilla kertoimilla.

Selventävä esimerkki:

Pohjois-Hämeen metsänhoitolautakunnan alueella sijaitsevan kunnan A hankintavyöhyke on laskettu *12,000 ha:ksi* ja jakaantuu se eri omistajaryhmien kesken seuraavasti: varsinaisia maatilametsiä 7,000 ha, metsälöitä, joihin ei sisälly maataloutta, 600 ha, yhtiöiden metsiä 1,800 ha, kunnan ja seurakunnan 400 ha sekä valtion 2,200 ha. Kunnan kokonaistavoitteeksi on metsänhoitolautakunta vahvistanut 50,000 luovutus-m³.

Ryhmässä 1a on 95 tilaa, joiden kotitarvekäyttö on huomattava. Tilojen keskimääräinen viljelyspinta-ala 10 ha. Aputaulukosta 2 Pohjois-Hämeen metsänhoitolautakunnan sarakkeesta nähdään, että tä-

män kokoista viljelyspinta-alaa kohti tarvitaan kotitarvekäyttöä varten 10 ha:n metsämaan tuotto. Näinollen vähennettävä kokonaispinta-alaa tekee $95 \times 10 = 950$ ha.

Ryhmässä 2 on 5 tilaa, joiden yhteenlaskettu kotikäyttöpinta-ala on aputaulukon mukaan 120 ha.

Ryhmässä 3 on 3 tilaa, joiden yhteenlaskettu kotikäyttöpinta-ala on aputaulukon mukaan 50 ha.

Ryhmässä 4 ei esimerkissä edellytetä olevan kotitarvekäyttöä.

Omistajaryhmä	Hankinta- alue ha	Kotitarve- käytön takia vä- hennetään ha	Myynti- pinta-ala ha	Kerroin	Korjattu myynti- pinta-ala ha	Tavoite korjattua p.a. kohti 1-m ² /ha	Tavoite yhteensä 1-m ³	Tavoite myynti- p.a. kohti 1-m ² /ha
	p.a.	a	b	c	d	e*	f	g
			p.a - a		b x c		d x e	
1 a)	7,000	950	6,050	1.0	6,050	3.47	20,994	3.47
2 b)	600	—	900	1.5	900	3.47	3,123	5.21
2.	1,800	120	2,520	1.5	2,520	3.47	8,744	5.21
3.	400	50	525	1.5	525	3.47	1,822	5.21
4.	2,200	—	4,400	2.0	4,400	3.47	15,268	6.94

Tavoitteita yksityiselle metsälölle jaettaessa vähennetään sen hankintavyöhykkeelle tulevasta todellisesta metsäalasta aputaulukkoa 2 apuna käyttäen tilan peltohehtaarin mukainen „kotikäyttöä” vastaava metsäala ja loput kerrotaan ha-tavoitteella, jolloin saadaan ko. metsälön ns. *korjaamaton hankintatavoite*.

Tätä vähennystä ei tehdä, jos katsotaan, että tilan kotitarve hankaluuksitta voidaan täyttää hankinta-alueen *ulkopuolella* olevasta metsäosasta.

Tämän jälkeen tehdään *tapauksittain* seuraavat korjaukset:

— Jos puusto kuutiomäärältään tai laadultaan olennaisesti poikkeaa kyseellisen kunnan keskimäärästä, lisätään tai vähennetään edellä mainittua ns. korjaamatonta hankintatavoitetta harkinnanvaraisesti. Yksityistapauksissa voidaan poistaa tavoite kokonaisuudessaankin.

— Kahden edellisen vuoden aikana yleiseen kulutukseen suoritettujen hakkuiden runsaus otetaan samoin harkinnanvaraisesti lisäyksenä tai vähennyksenä huomioon.

— Mikäli johonkin metsälöön on määrätty erikoishakkuu, saa ko. metsälön omistaja lukea hyväkseen vähennyksenä erikoishakkuussa kertyvän puumäärän.

Jos metsänomistaja on edellisen tai edellisten vuosien hankintatavoitteensa myynyt joko osaksi tai kokonaan, (täyttämättömät hakkuu-urakat) mutta puut ovat vielä hakkaamatta, merkitsee johtokunta tavoiteluoteloon uuden tavoitteen kahdella luvulla, joista ensimmäinen ilmoittaa myydyn hakkaamattoman määrän ja jälkimmäinen uuden tavoitteen, esim. seuraavasti: 800/300. Metsänhoitolautakunnan harkinnassa on, miten kussakin tapauksessa hakkaamattoman osan kanssa on meneteltävä, *Uusi tavoite on joka tapauksessa määrättävä*.

VI. Muita selvityksiä.

Asutustarkoituksiin varatut metsät rinnastetaan hakkuumääriin nähden maatilametsiin ja muissa suhteissa valtion metsiin.

Metsäpiirien johtajien on viipymättä määriteltävä, mitä kohdassa 1 „metsäpiirin johdon tehtävät” on sanottu.

Metsänhoitolautakuntain on huolehdittava siitä, että omistajaryhmittäiset yhteenvedot lähetetään kansanhuoltoministeriöön vahvistettaviksi viimeistään *kesäkuun 20 päivään mennessä* ja että tavoiteilmoitusten kirjoittaminen ja lähettäminen on loppuun suoritettu *elokuun 15 päivään mennessä*.

Ministeri N. A. Osara.

V. t. osastopäällikkö Erik Berg.